

Asia: VN/30511/2023

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain muuttamisesta

Lausunnot

Yleiset huomiot

Naisjärjestöjen Keskusliitto kiinnittää lausunnossaan huomiota erityisesti sukupuolten tasa-arvoon, naisten palkkakehitykseen ja samapalkkaisuustavoitteen toteutumiseen hallituksen esityksessä työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain muuttamisesta. Naisjärjestöjen Keskusliitto katsoo, että hallituksen esityksen sukupuolivaikutuksia, ml. palkkatasa-arvo, tulisi arvioida perusteellisemmin ja esityksen käytännön vaikutuksia selkeyttää.

Koska Suomessa alat ovat jakautuneet voimakkaasti sukupuolen mukaan, naisten palkkakuilun kurominen umpeen edellyttäisi käytännössä yleislinjan ylittäviä palkankorotuksia naisvaltaisilla aloilla. Hallituksen esityksen mukainen lakimuutos veisi Suomea päinvastaiseen suuntaan, sillä kuten esityksessä todetaan, ”sellaiset sukupuolten väliset palkkaerot eivät muuttuisi, jotka johtuvat naisten ja miesten työskentelystä epätasaisesti keskeisillä vienti- tai muilla aloilla”, ja että ”palkkojen nousu keskeisillä vientialoilla nostaa miesten palkkoja enemmän kuin naisten, koska vientialoilla työskentelee enemmän miehiä kuin naisia”. Pelkona onkin, että esitys syventäisi naisten ja miesten välistä palkkakuilua, johon vaikuttaa olennaisesti työmarkkinoiden sukupuolen mukainen eriytyminen. Palkkatasa-arvon edistämisen lisäksi Naisjärjestöjen Keskusliitto pitää tärkeänä, että hallitus etsii ratkaisuja alojen segregatioon, joka on Suomessa poikkeuksellisen voimakasta.

Esityksestä jää epäselväksi, miten sovittelijan velvoite menetellä sovittelutoimessaan siten, että palkanmuodostus toimii mahdollisimman hyvin eikä työmarkkinoiden toimivuus vaarannu, käytännössä muuttaisi sovittelun nykytilaa. Yhtäältä esityksessä todetaan, että tällainen menettely vastaa nykytilaa, jolloin herää kysymys siitä, mihin lainsäädäntöä tarvitaan. Toisaalta jos nykytila poikkeaa ehdotetusta sääntelystä, voidaan miettiä, vaarantuvatko sovittelijan puolueettomuus ja riippumattomuus, kun lakisääteisesti puututaan valtakunnansovittelijan toimintaan. Esitys onkin tältä osin ristiriitainen ja epäselvä.

Naisjärjestöjen Keskusliitto yhtyy oikeuskanslerin lausunnossaan esittämään huoleen siitä, että sääntely oletettavasti rajoittaisi sovittelijan vapautta tarjota sovitteluratkaisua. Kuten edellä mainitussa lausunnossa todetaan, sovittelijaan kohdistuva vaatimus kansantalouden kantokyvyn ja kilpailukyvyn vaarantamattomuuden huomioimisesta ainakin ilman tarkennusta saattaa johtaa siihen, että palkanmaksajien etu painottuu sovitteluesityksiä annettaessa palkansaajia enemmän. Lisäksi haluamme korostaa, että yleisen hyödyn määrittelemineen ainoastaan kansantalouden kantokyvyn ja kilpailukyvyn kautta on äärimmäisen kapea tapa tarkastella työriita-asioita ja yleistä hyötyä. Näiden lisäksi huomiota tulisi kiinnittää myös sukupuolten tasa-arvoon sekä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen.

Esitysluonnos herättää huolen siitä, miten esimerkiksi matalapalkkaisten naisvaltaisten alojen palkkakehitystä voidaan tukea niin, että eroja mies- ja naisvaltaisilla aloilla saadaan kurottua umpeen. Esityksestä tulisi käydä selkeämmin ilmi, miten esitetty sääntely vaikuttaa tosiasiallisiin mahdollisuuksiin edistää samapalkkaisuutta, johon hallitus on sitoutunut. Lisäksi esityksessä tulisi arvioida, miten muutokset vaikuttavat erityisesti suljettujen naisvaltaisten alojen, kuten sote- ja kasvatusalan, veto- ja pitovoimaan.

Nykytila ja sen arviointi

-

Yleisperustelut luvut 3–6

-

Pykälät ja säännöskohtaiset perustelut

1 § *Lain tarkoitus ja soveltamisala*

-

3 § *Valtakunnansovittelijan tehtävät*

-

11 § *Sovinnon aikaansaaminen*

-

13 § *Sovintoehdotus ja sovittelun keskeyttäminen*

-

5 §

-

6 §

-

Foster Oona
Naisjärjestöjen Keskusliitto